Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM HISTORIA

POZIOM ROZSZERZONY

LISTOPAD 2013

Czas pracy: 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 22 strony (zadania 1.–21.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **50 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Arkusz opracowany przez Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON.
Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione. Wydawca zezwala na kopiowanie zadań przez dyrektorów szkół biorących udział w programie Próbna Matura z OPERONEM.

Część I (20 punktów)

Zadanie 1. (*2 pkt*)

Na podstawie ilustracji i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

A. Fotografia przedstawia postać bogini z mitologii greckiej. Podaj jej imię oraz dwa atrybuty widoczne na zdjęciu.

Imię – .....

Atrybuty – .....

B. Podaj imię rzymskiej odpowiedniczki ukazanej na zdjęciu bogini.

Rzymska odpowiedniczka – .....

Zadanie 2. (*1 pkt*)

Rozstrzygnij, które z podanych informacji są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz obok nich odpowiednio „prawda” lub „fałsz”.

1.	Tyberiusz i Gajusz Grakchowie próbowali przeprowadzić reformę rolną w I poł. II w. p.n.e.	
2.	„Niewola babilońska” narodu żydowskiego rozpoczęła się za panowania króla Nabuchodonozora.	
3.	Hammurabi zjednoczył Mezopotamię w XVIII w. p.n.e.	

Zadanie 3. (*1 pkt*)

Na podstawie ilustracji oraz wiedzy pozaźródłowej podaj, gdzie przechowywany jest ukazany zabytek (miasto i obiekt) oraz wymień imię i nazwisko autora, a także wiek powstania zabytku.

Miejsce przechowywania: .....

Autor: .....

Wiek powstania: .....

Zadanie 4. (*1 pkt*)

Na podstawie fragmentu kroniki Galla tzw. Anonima oraz wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenie.

Gdy się to działo, cesarz Henryk IV, jeszcze w Rzymie nie ukoronowany, lecz mający otrzymać koronę w dwa lata później, przygotowując się do wkroczenia do Polski z potężnym wojskiem, przesłał Bolesławowi wprzód poselstwo w te słowa: „Niegodnym jest cesarza i przeciwnym prawom rzymskim wkraczać zbrojnie do kraju wroga, a zwłaszcza swego wasala, zanim się z nim nie porozumie co do pokoju, jeśli chce być posłusznym, lub co do wojny, jeśli stawić chce opór, aby mógł się ubezpieczyć. Dlatego winieneś albo przyjąć z powrotem brata swego, oddając mu połowę królestwa, a mnie płacić rocznie 300 grzywien trybutu, lub tyluż rycerzy dostarczyć na wyprawę, albo ze mną, jeśli czujesz się na siłach, podzielić mieczem królestwo polskie”. Na to książę północny Bolesław odpowiedział: „Jeżeli pieniędzy naszych lub rycerzy polskich żądasz tytułem trybutu, to mielibyśmy się za niewiasty, a nie za mężów, gdybyśmy wolności swej nie bronili. Do przyjęcia zaś buntownika lub do podzielenia się z nim niepodzielnym królestwem nie zmusi mnie przemoc żadnej [obcej] władzy, a chyba tylko jednomyślna rada moich [doradców] i swobodna decyzja mojej własnej woli. Przeto jeślibyś po dobroci, a nie z pogróżkami zażądał pieniędzy lub rycerzy na pomoc Kościołowi Rzymskiemu, uzyskałbyś zapewne nie mniej pomocy i rady u nas niż twoi przodkowie u naszych. Zatem bacz, komu grozisz: jeśli zaczniesz wojnę, znajdziesz ją!”

Cyt. za: http://www.law.uj.edu.pl/~khpp/fontesu/urzedy_galla.htm (dostęp: 30.01.2013)

Wpisz przydomek Bolesława, którego dotyczy tekst, oraz podaj imię jego brata, o którym jest mowa w cytowanym fragmencie. Wyjaśnij, co wskazuje na wymienionego przez ciebie władcę.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (*2 pkt*)

Na podstawie fragmentu tablicy genealogicznej dynastii Rurykowiczów i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

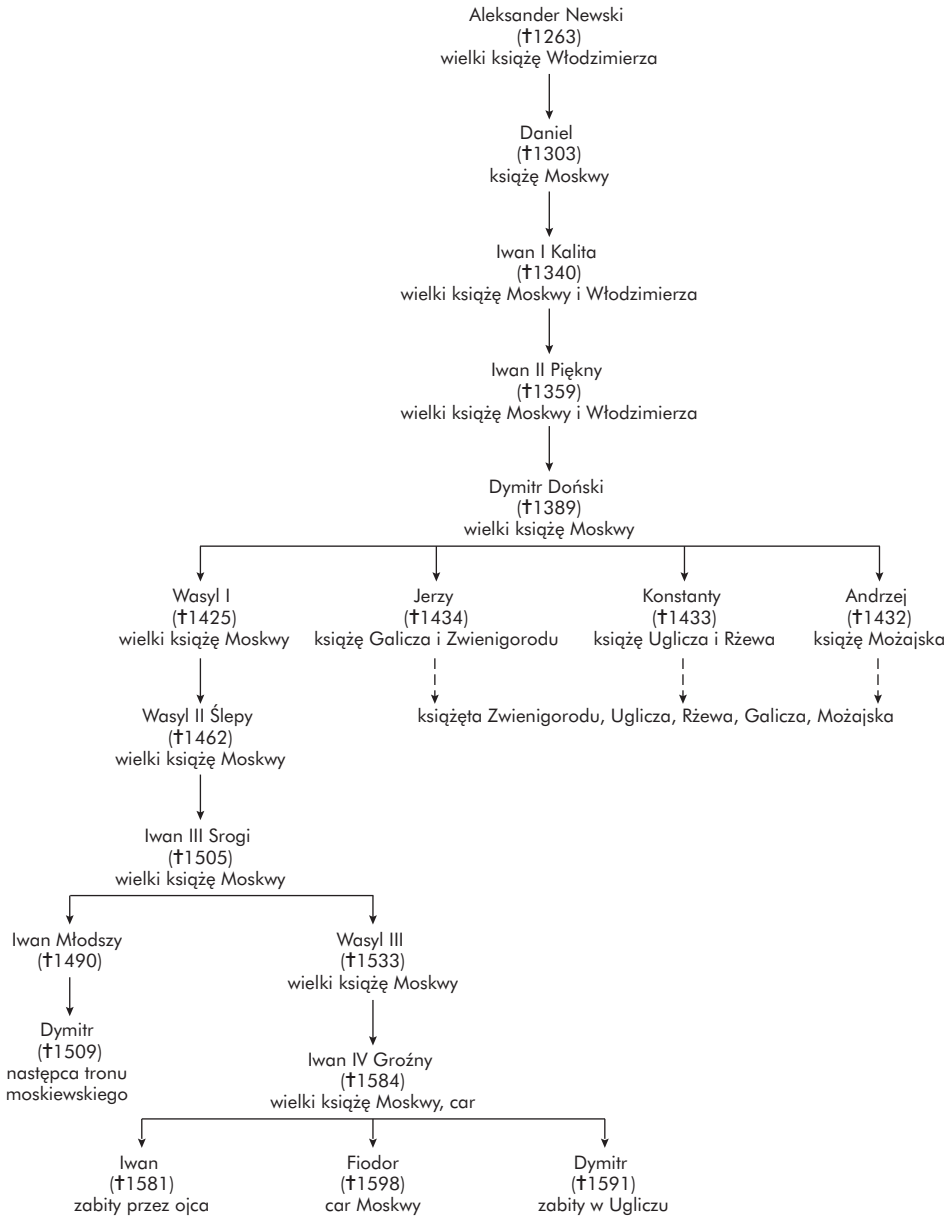

A. Rozstrzygnij, które spośród zdań podanych w tabeli są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz obok każdego z nich odpowiednio „prawda” lub „fałsz”.

1.	Dwóch władców z dynastii nosiło przydomki pochodzące od nazw rzek.	
2.	Władcy z gałęzi dynastycznej ukazanej na tablicy genealogicznej panowali w Moskwie i Kijowie.	
3.	Za panowania Aleksandra Newskiego doszło do pierwszego najazdu Mongołów na Europę.	
4.	W średniowieczu Rurykowicze nie sięgnęli po koronę królewską.	

B. Wymień dwóch polskich władców, którzy panowali w okresie rządów w Moskwie księcia Iwana I Kality.

.....

.....

Zadanie 6. (*1 pkt*)

Na podstawie analizy fotografii płaskorzeźby oraz wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenie.

Podaj nazwę założonego w XIII w. zakonu, którego symbolikę ukazano na płaskorzeźbie. Uzasadnij swoją odpowiedź jednym argumentem.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (*1 pkt*)

Podaj imię i nazwisko władcy Polski, którego postać skrytykowano w poniższym wierszu.

Lech pierwszy zrąb postawił,
Piast podniósł wierzchołek,
Kazimierz prawa nadał,
wszystko popsuł Ciołek.
Ucz się Polsko,
po szkodzie brać do domu ludzi
– Bo gdy bydło brać będziesz,
wszystko ci spaskudzi.

Cyt. za: http://www.rp.pl/artykul/657462.html?print=tak (dostęp: 27.02.2013)

.....

Zadanie 8. (*1 pkt*)

Na podstawie fragmentu współczesnego tekstu naukowego podaj nazwę doktryny ekonomicznej, której zasady przedstawiono w tekście.

W XVII w. pojawiła się w Europie Zachodniej [nowa] *doktryna ekonomiczna* [...]. *Tym wspólnym mianem określa się potocznie poglądy kilkunastu pisarzy we Włoszech, Francji, Anglii i innych krajach, którzy próbowali sformułować ogólne prawa funkcjonowania gospodarstwa społecznego i zasady polityki gospodarczej. Mimo dzielących ich różnic, pisarzy tych łączą pewne wspólne zapatrywania i podstawowe założenia teoretyczne. Poglądy te narodziły się w okresie formowania się scentralizowanych państw narodowych, monarchii absolutnych, rozwoju handlu międzynarodowego i kolonizacji, a wyrażały interesy zarówno ówczesnych władców, jak i kupców głównych wówczas dysponentów kapitału. W myśl tej doktryny miarę bogactwa i miernik potęgi państwa stanowiła ilość kruszców szlachetnych – złota i srebra zgromadzonych w kraju. Utożsamiali więc bogactwo społeczne (jak byśmy dziś powiedzieli, dochód narodowy) z pieniądzem, a wzrost bogactwa z przypływem pieniędzy, tzn. kruszców, do kraju lub wręcz, według niektórych z tych pisarzy, do skarbu państwa. Wynikało z tego, że dany kraj może się wzbogacić tylko kosztem innego kraju w drodze korzystnej wymiany zagranicznej, rabunku lub podboju obcych ziem.*

Źródło: E. Kaczyńska, K. Piesowicz, *Wykłady z powszechnej historii gospodarczej od schyłku średniowiecza do I wojny światowej*, Warszawa 1977, s. 145.

.....

Zadanie 9. (*1 pkt*)

Na podstawie treści mapy zaproponuj dla niej tytuł. Uwaga: tytuł powinien zawierać określenie tematu i wskazanie czasu wydarzeń, których mapa dotyczy.

Tytuł mapy: .....

Zadanie 10. (*2 pkt*)

Na podstawie fragmentu wspomnień Klemensa Kołaczkowskiego wykonaj polecenia.

Wojsko Księstwa Warszawskiego otrzymało w tym czasie organizację na stopie wojennej. Z wojska tego uformowano 5 korpus Wielkiej Armii, z trzech dywizji piechoty i jednej dywizji jazdy złożony, pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego. [...]

Prócz 5 korpusu cesarz Napoleon rozkazał rozdzielić po rozmaitych korpusach Wielkiej Armii: 30 batalionów piechoty po 800 ludzi; 11 pułków Księstwa Warszawskiego, tj. 44 szwadrony po 250 koni, 2 pułki w służbie francuskiej, 1500 jazdy, gwardię konną Krasińskiego, 800 jazdy. Ogółem 37 300. Zebrawszy te wszystkie pułki i oddziały, okazuje się, że Księstwo Warszawskie, mające 4 miliony mieszkańców, wystąpiło na wojnę [...] *z 48 000 piechoty, 17 200 jazdy i 104 działami z 1500 artylerzystami. Ogółem 66 700 ludzi, prócz pociągów, parków, wojska inżynieryjnego i ludzi luźnych.* [...]

Wkrótce też wojsko w marsz wyruszyło na Serock, Pułtusk, Łomżę do Augustowa. Przeznaczono mnie do wybierania i wytyczania obozów dla wojska, które w masie maszerowało w pozycjach wybranych, jakby przed nieprzyjacielem. Już wtedy spostrzegać się dało złe rozporządzenie w marszach, które się odbywały jedną tylko drogą, w jednej nieprzejrzanej kolumnie i w pochodzie swoim z obłogami i parkami blisko dwie mile zajmowało. Znać było, że i wodzowie niedoświadczeni w marszach, i młode wojsko niewprawne do pochodów.

Cyt. za: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 2001, s. 54.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Autor opisuje przygotowania przed

a) wojną z Austrią w 1809 r.

b) wyprawą na Moskwę.

c) interwencją francuską w Hiszpanii.

d) wysłaniem części armii na Haiti.

B. Podaj dwa skutki, jakie to zbrojne przedsięwzięcie przyniosło Polakom.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (*2 pkt*)

Na podstawie danych statystycznych i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

Tabela. Ludność Stanów Zjednoczonych i terytoriów zależnych w latach 1860–1914

Lata	Ludność w mln	Czarnoskórzy w mln	Indianie w tys.	Gęstość zaludnienia na milę^2
1860	31	4	brak danych	10,6
1870	38	5	brak danych	13,4
1880	50	7	256,1	16,9
1890	63	7	243,5	21,2
1900	76	9	270,0	25,6
1910	91	10	brak danych	30,9
1914	99	brak danych	brak danych	35,6 (1920)

Dane za: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 2001, s. 289.

A. Wskaż, w którym okresie przyrost liczby mieszkańców Stanów Zjednoczonych i terytoriów zależnych był najmniejszy i podaj, jakie były tego przyczyny.

.....

.....

.....

.....

B. Podaj dwie przyczyny wzrostu gęstości zaludnienia Stanów Zjednoczonych i terytoriów zależnych w okresie przedstawionym w tabeli.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. (*2 pkt*)

Na podstawie ilustracji oraz wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

A. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Fronton kościoła ukazanego na zdjęciu zbudowano zgodnie z regułami stylu

a) romańskiego.

b) neogotyckiego.

c) neoklasycystycznego.

d) modernistycznego.

B. Rozstrzygnij, które spośród zdań podanych w tabeli są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz obok nich odpowiednio „prawda” lub „fałsz”.

1.	Budowla ukazana na zdjęciu jest jednorodna stylistycznie.	
2.	Budowla ukazana na zdjęciu ma charakter eklektyczny.	
3.	W architekturze budowli ukazanej na zdjęciu widoczne są wpływy antyczne.	
4.	W architekturze budowli ukazanej na zdjęciu widoczne są wpływy średniowieczne.	

Zadanie 13. (*1 pkt*)

Uporządkuj chronologicznie wymienione w tabeli wydarzenia z XIX wieku. Najwcześniejsze oznacz numerem 1, a następnie odpowiednio: 2, 3, 4, 5.

a)	Odzyskanie niepodległości przez Grecję	
b)	Zawiązanie Sojuszu Trzech Cesarzy	
c)	Konflikt o Faszodę	
d)	Bitwa pod Trafalgarem	
e)	Powstanie Komuny Paryskiej	

Zadanie 14. (*1 pkt*)

Przeanalizuj ilustrację, a następnie zapisz nazwę wojny, do której ona nawiązuje. Podaj dwa argumenty uzasadniające twój wybór.

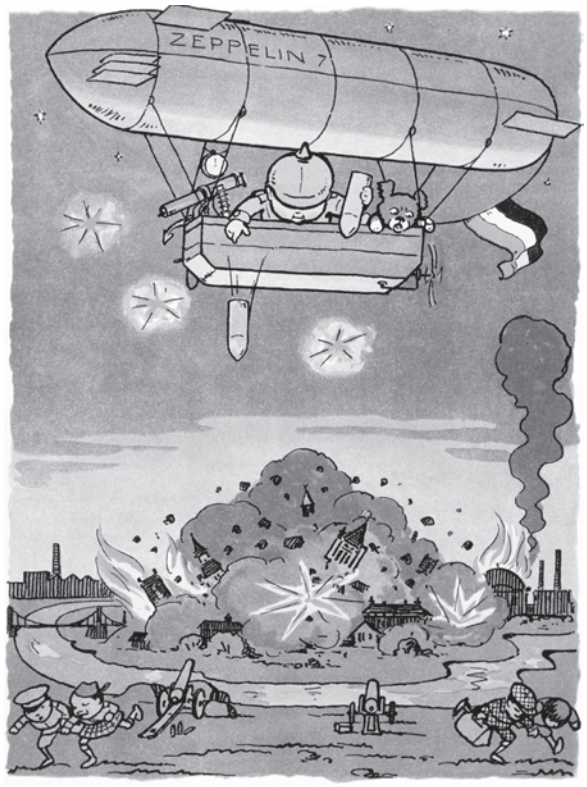

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (*1 pkt*)

Przeanalizuj diagramy statystyczne ukazujące wyniki wyborów parlamentarnych w Niemczech w latach 1928–1933, a następnie podaj pełną polską nazwę partii, która między 1928 a 1933 r. odnotowała największy wzrost poparcia społecznego, wyrażanego podczas wyborów.

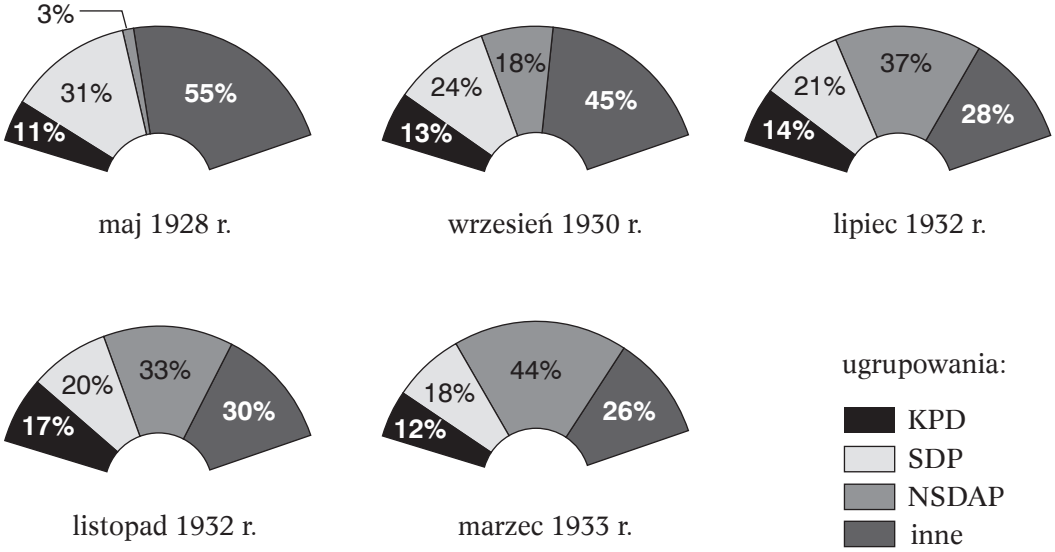

Na podstawie: A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1871-1939*, Warszawa 2000, s. 238.

.....

TEMAT: WŁADZA I WŁADCY OD STAROŻYTNOŚCI DO CZASÓW WSPÓŁCZESNYCH
Część II
Analiza źródeł wiedzy historycznej (10 pkt)

Źródło A

Nauki dla króla Merikare
Naśladuj swoich ojców – swoich przodków:
doszli oni do władzy nad poddanymi dzięki posiadanej wiedzy.
Słowa ich pozostają w tych pismach –
Otwórz i przeczytaj,
a będziesz naśladował ich mądrość!
Praktykuj Maat –
a będziesz żył długo na ziemi.
Uspokój płaczącego – nie uciskaj wdowy!
Nie wyzuwaj człowieka z jego ojcowizny,
Nie naruszaj bezpieczeństwa urzędników
w ich dobrach,
Nie karz niesprawiedliwie!
Pan dwóch brzegów jest mędrcem,
Król posiadający doradców
nie może być nierozumny.
Jest pełen mądrości!
Od momentu wyjścia z łona matki.
Bóg go wyróżnił spośród milionów ludzi.
Bo władza królewska to wspaniałe zadanie! [...]
Bądź artystą w słowach, aby dojść do zwycięstwa: buntu.
Bo biedak stanowi zarzewie niepokoju...
Wzbogacaj więc wieśniaków
i mieszkańców miast [...]
Szanuj możnych,
czuwaj jednak nad dobrobytem prostych ludzi.
Wzbogacaj urzędników,
jeśli postępują zgodnie z twymi prawami.
Kto jest bogaty w domu,
nie zachowuje się jak buntownik!
Nie czyń różnicy między synem dygnitarza
a synem człowieka prostego,
ale wybieraj człowieka dla jego postępowania.
W ten sposób wszystko zostanie wykonane jak należy!

Cyt. za: A. Paner, J. Iluk, *Na tabliczce, papirusie i pergaminie*, Koszalin 1997, s. 13–14.

Na podstawie źródła A i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

Zadanie 16. (*2 pkt*)

A. Wymień trzy spośród rad zamieszczonych w tekście, które są ponadczasowe. Uzasadnij swój wybór.

.....

.....

.....

.....

B. Wskaż, kogo określano użytym w tekście sformułowaniem „Pan dwóch brzegów”.

.....

.....

Źródło B

Waleriusz Dioklecjan [...] *był wybitnym mężem, choć nie bez ujemnych cech charakteru; on pierwszy wprowadził wyszukane, złotem tkane jedwabne szaty purpurowe i drogimi kamieniami wysadzane obuwie* [...]. *Pierwszy też od czasów Kaliguli i Domicjana polecił nazywać się publicznie panem i bogiem i przy powitaniu cześć sobie boską oddawać.* [...] *Te ujemne cechy były jednak przysłonięte jego zaletami i choć się panem kazał nazywać, był ojcem swoich poddanych* [...].

Kiedy w Galii powstały zaburzenia chłopów i rozbójników, czyli tzw. Bagaudów, i ci spustoszywszy kraj szeroko, poczęli na miasto napadać, zamianował Dioklecjan cesarzem wiernego przyjaciela swego Maksymiana, człowieka o niewielkim wykształceniu, ale dobrego i zdolnego żołnierza. Czczony potem jako bóg przybrał Maksymian przydomek: Herkuliusz, podobnie jak Dioklecjan przydomek: Jowiusz [...]. *Ponieważ współcześni Persowie trapili okrutnie wschodnie prowincje, Afrykę, plemiona mauretańskie, a ponadto w Egipcie wystąpił nowy uzurpator, więc dobrali sobie pomocników z tytułem Cezarów w osobach Konstancjusza i Galeriusza, których złączyli ze sobą węzłem powinowactwa. Po zerwaniu dawniejszych związków małżeńskich pierwszy otrzymał pasierbicę Herkuliusza, drugi córkę Dioklecjana* [...]. *Ojczyzną ich wszystkich było Illirykum, a choć posiadali niewiele wykształcenia, to jednak zaprawieni w ciężkich warunkach życia wiejskiego i służby wojskowej byli doskonałymi władcami państwa.* [...] *Ponieważ zatem ciążył dotkliwie nawał wojen, o których wspomniałem, więc podzielili państwo na 4 części w ten sposób, że Konstancjusz otrzymał obszary Galii za Alpami, Herkuliusz Afrykę i Italię, Galeriusz Illirykum aż do cieśniny pontyjskiej, a resztę Dioklecjan* [...].

Po uroczystym obchodzie dwudziestolecia swego panowania złożył Dioklecjan rządy i do tego samego skłonił, choć z wielką trudnością, Herkuliusza [...]. *Na ich miejsce wstąpili na tron Konstancjusz i Galeriusz, a Sewerus i Maksyminus,* [...] *zostali Cezarami, przy czym pierwszy otrzymał Italię, drugi Wschód, którym dotąd zarządzał Jowiusz.*

Cyt. za: A. Paner, J. Iluk, *Na tabliczce, papirusie i pergaminie*, Koszalin 1997, s. 119.

Na podstawie źródła B i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

Zadanie 17. (*2 pkt*)

A. Wymień dwie pozytywne i dwie negatywne cechy Dioklecjana jako władcy.

Cechy pozytywne:

.....

.....

Cechy negatywne:

.....

.....

B. Podaj nazwę systemu rządów wprowadzonego przez Dioklecjana i wyjaśnij, jakim dwóm problemom miała zapobiec ta zmiana.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Źródło C

List papieża Hadriana IV do cesarza Fryderyka I z czerwca 1158 r.

Z powodu jakiegoś słówka, a mianowicie „beneficium”, umysł Twój się wzburzył, co zaiste nie u takiego męża, ale nawet u kogoś mniej znacznego nie dałoby słusznego powodu do oburzenia. [...] *Ten wyraz składa się bowiem z „bono” i „ facto”, i „beneficium” u nas znaczy nie „feudum”, ale „dobry czyn”. W tym znaczeniu znajduje się on w całym Piśmie Św., gdzie jest mowa o tym, że dzięki dobrodziejstwu Boga, to znaczy nie zasadzie feudum, ale dzięki błogosławieństwu i dobremu czynowi Jego, jesteśmy żywieni i rządzeni. I Twoja Wysokość łatwo pojmie, żeśmy tak dobrze i zaszczytnie włożyli na Twą głowę odznakę godności cesarskiej, w tym celu, aby to mogło być przez wszystkich za dobry czyn uznane. Stąd, że niektórzy, to i owo wyrażenie, jak na przykład „udzieliliśmy Tobie odznakę korony królewskiej” – w znaczeniu swym przekręcili, uczynili to nie dla istoty rzeczy, lecz własnowolnie i z podpuszczenia tych, co pokoju królestwa i Kościoła wcale nie miłują. Pod wyrażeniem „udzieliliśmy” nic innego nie rozumieliśmy, jak to cośmy wyżej rzekli: „włożyliśmy”.*

Źródło: A. Paner, J. Iluk, *Na tabliczce, papirusie i pergaminie*, Koszalin 1997, s. 216.

Na podstawie źródła C i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

Zadanie 18. (*2 pkt*)

A. Wyjaśnij, jak papież rozumiał pojęcie „beneficjum”. Opisz, dlaczego papież podjął się przedstawienia cesarzowi własnej interpretacji znaczenia tego pojęcia.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Podaj nazwę sporu, którego kontynuacją była rywalizacja pomiędzy Henrykiem IV a Fryderykiem I. Wymień jedną parę oponentów – papieża i cesarza, którzy uczestniczyli w tym konflikcie.

.....

.....

Źródło D

Złota Bulla cesarza Karola IV z 1356 r.

Otóż z urzędu, jako władzę cesarską sprawujący, jesteśmy obowiązani zapobiegać na przyszłość niebezpieczeństwu rozdziałów i nieporozumień pomiędzy elektorami, do których, jako król czeski, jesteśmy zaliczani (obowiązek ten wynika tedy z dwóch tytułów: z prawa władzy cesarskiej i elektorskiej, które sprawujemy), przeto dla wzmocnienia jedności między elektorami, dla doprowadzenia do zgodnej elekcji, dla zapobieżenia rzeczonemu rozdzieleniu oraz płynącym z niego niebezpieczeństwom, [...] *w obecności wszystkich książąt elektorów, duchownych i świeckich, oraz innych książąt, hrabiów, baronów, przedniejszych w narodzie, szlachty i mieszczaństwa wielkiej mnogości, na tronie cesarskim siedząc, koroną, infułą, insygniami i diademem ozdobieni, po dojrzałej rozwadze, z mocy władzy cesarskiej ustawy poniżej spisane wydaliśmy, ustanowiliśmy i za święte uznaliśmy roku Pańskiego 1356, dnia 10 stycznia, królowania naszego roku dziesiątego, cesarskiej zaś godności pierwszego.*

[...] *Skoro elektorowie lub ich posłowie przybędą do miasta Frankfurtu, natychmiast z brzaskiem dnia następnego w kościele św. Bartłomieja apostoła, w obecności całego swego orszaku mszę św. do Ducha Świętego każą odśpiewać* [...]. *Po skończonej mszy św. wszyscy ci elektorowie lub ich posłowie przystąpią do ołtarza, a arcybiskup moguncki rotę przysięgi im poda i razem z nimi on i oni (albo nieobecnych zastępcy) przysięgę złożą wspólnie* [...]. *Po złożeniu wzorem i sposobem wskazanym przysięgi elektorowie lub ich posłowie do elekcji przystąpią* [...]. *Jeżeli tego nie uczynią w ciągu dni trzydziestu* [...] *to po skończonych dniach trzydziestu chleb tylko pożywać będą i wodę i krokiem się z miasta rzeczonego nie ruszą, aż przez ruch albo przez większą ich część sternik, czyli świecka głowa wiernych, zostanie wybrana, jak powiedziano powyżej. Skoro zaś w tymże miejscu wszyscy albo większa ich część króla wybierze, to wybór taki ma być uważany i liczony, jak gdyby przez wszystkich, bez niczyjego sprzeciwu, zgodnie był dokonany.*

Cyt. za: *Wiek V–XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1997, s. 178–180.

Na podstawie źródła D i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

Zadanie 19. (*2 pkt*)

A. Wyjaśnij znaczenie słowa „bulla”.

.....

.....

.....

.....

B. Wskaż trzy elementy świadczące o sakralizacji procedury wyborczej.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Źródło E

Mowa cara Aleksandra II wygłoszona w Warszawie wobec marszałków, szlachty, senatorów i duchowieństwa 23 maja 1856 r.

Przybywam do was z zapomnieniem przeszłości, pełen najlepszych zamiarów w stosunku do kraju. Waszą jest rzeczą pomóc mi w ich urzeczywistnieniu. Ale przede wszystkim muszę wam powiedzieć, że nasze stosunki wzajemne należy jasno określić. Jesteście bliscy sercu mojemu równie, jak Finlandczycy i inni moi poddani rosyjscy; lecz żądam, aby porządek, ustalony przez mego ojca, w niczym nie został naruszony. Dlatego też, panowie, przede wszystkim porzućcie marzenia, porzućcie marzenia! Potrafię bowiem poskromić porywy tych, co zechcą żyć nimi dalej, potrafię przeszkodzić temu, aby ich marzenia nie wykraczały poza granice ich wyobraźni. Pomyślność Polski zawisła od jej zupełnego zjednoczenia się z innymi narodami mojego cesarstwa. To, co zrobił mój ojciec, dobrze zrobił, i ja to utrzymam. W ostatniej wojnie wschodniej wasi bili się na równi z innymi; obecny tu książę Michał Gorczakow był tego świadkiem i oddaje im sprawiedliwość, że dzielnie przelewali swą krew w obronie ojczyzny, Finlandia i Polska są równie drogie sercu memu, jak i inne części mojego państwa, Trzeba jednak, abyście wiedzieli, dla dobra samych Polaków, że Polska powinna zostać na zawsze złączona z wielką rodziną cesarzy rosyjskich. Wierzcie, panowie, że jestem ożywiony najlepszymi chęciami, ale waszą jest rzeczą ułatwić mi moje zadanie i dlatego raz jeszcze powtarzam to wam, panowie, żadnych marzeń, żadnych marzeń!

Co do was, panowie senatorowie, postępujcie według wskazówek, jakich udzielać wam będzie obecny tu mój zastępca, książę Gorczakow; wy zaś, arcypasterze, nie spuszczajcie tego nigdy z uwagi, że podstawą wszelkiej moralności jest religia, i waszym jest obowiązkiem wpajać w Polaków przekonanie, że ich pomyślność zawisła jedynie od całkowitego ich zlania się ze świętą Rosją.

Cyt. za: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1998, s. 228–229.

Na podstawie źródła E i wiedzy pozaźródłowej wykonaj polecenia.

Zadanie 20. (*2 pkt*)

A. Przedstaw, jaki stosunek do Polaków i sprawy polskiej deklarował w swojej mowie car Aleksander II.

.....

.....

.....

.....

B. Wyjaśnij, co w kontekście ówczesnej sytuacji w Rosji oznaczały słowa cara „porzućcie marzenia”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Część III
Wypracowanie (20 punktów)

Zadanie 21. (*20 pkt*)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat I
Porównaj zakres władzy monarszej w Anglii i w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.

Temat II
Scharakteryzuj przyczyny i okoliczności upadku monarchii w Europie na początku XX w. na przykładzie dwóch wybranych państw.

Wybieram temat: ……

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Brudnopis (*nie podlega ocenie*)